

Ignasi Catalan descobreix l'origen iber de les quatre barres de la senyera

**Apareixen representades a la
ceràmica d'aquesta població**

"Al segle X es va haver de buscar una
simbologia amb la qual la població estigués
familizariada "

Ignasi Catalan presentà la seva hipòtesi a la Biblioteca Central.
RAMON NAVARRO

Els orígens de la bandera de Catalunya, la senyera, són incerts i han generat diferents teories, de vegades polèmiques, al marge de la famosa llegenda que l'atribueix a Guifré el Pilós, fundador de la dinastia comtal de Barcelona (ferit després de la victòria contra els normands, el rei franc hauria col·locat els seus dits ensangonats sobre un escut daurat). Ignasi Catalan Llopert (Barcelona, 1956), vinculat a l'Institut d'Estudis Ibers de Terrassa, va presentar el passat dia 18, a la Biblioteca Central, una nova hipòtesi, que podria tancar el tema, o almenys incorporar-se amb força al debat històric: les quatre barres que es van escollir per la senyera són origen iber. Aquesta explicació presenta una importància afegida: "corroboraria que la idea que els ibers van desaparèixer amb l'arribada dels romans és falsa".

CONTINUÏTAT CULTURAL

Ignasi Catalan començà a sospitar la procedència ibera de les barres en fixar-se que les figures geomètriques i simètriques constitueixen un motiu que es repeteix en tota la ceràmica ibera, el suport de representació d'aquest poble que ens ha arribat. "He visitat 35 museus amb material iber, des del de Mula, a Múrcia, que alberga les peces del jaciment arqueològic del Cigarralejo, fins al proper a Béziers, i, encara que també hi ha motius florals, animals, guerrers i de la vida quotidiana, en tots m'he trobat amb aquestes geometries, i amb figures de dos, tres, quatre o més pals presentats simètricament". Però, per què unes formes habituals en la ceràmica que feien els ibers es converteixen, segles després, en l'emblema de Catalunya? Catalan traça una argumentació i un recorregut històric que comença amb l'arribada dels romans, en base al seu convenciment que aquesta no va significar la desaparició de la civilització ibera, cosa que explicaria la lògica recuperació de la seva iconografia per l'ensenyà.

"Encara que moltíssims poblats ibers van ser abandonats, o cremats pels romans, el poble va seguir vivint amb les seves tradicions i la seva cultura, i parlant el seu idioma. Hi ha lingüistes que afirmen que als Pirineus es va parlar fins al segle X o XI. I a Agramunt s'han trobat monedes del segle XI amb lletres iberes".

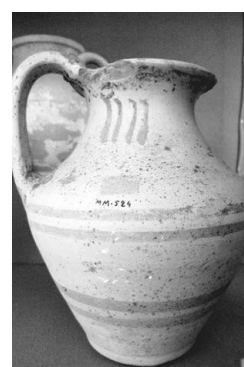
Hi ha testimonis escrits de conflictes i revoltes dels ibers contra l'autoritat colonial. Durant tot el període de presència romana i visigòtica, com l'aixecament de la tribu dels ceretans, l'any 35. I entre els segles III i V "va existir el moviment dels bagaudes, no exclusiu del món iber. Així es coneix als integrants de bandes que es rebel·laven contra els estaments establerts, considerats mers bandits per les autoritats romanes. Atacaven les propietats riques romanes, i van haver de trucar a un general romà, Asturicus, per sotmetre'ls".

També ens han arribat textos que documenten aquesta continuïtat ibera. Sant Pacià, que va ser bisbe de Barcelona al segle IV, va escriure una obra anomenada *Cervus* "en què critica les festes paganes dels ciutadans de Barcelona", i s'ha de referir a l'antiga religió i tradicions iberes. A "De similitudine carnis peccati", un altre tractat de l'època, que podria ser també de Sant Pacià o de Sant Eutropi, que va ser bisbe de València, l'autor elogia una dama cristiana, entre les seves virtuts, inclou la seva sol·licitud per explicar al poble, "en llengua bàrbara", la doctrina cristiana.

D'altra banda, els visigots conquereixen la Península al segle V, i la divideixen en províncies, amb Toledo com a capital. "A la del nord-est, que es correspondria aproximadament amb el que després serà Catalunya, l'anomenen Iberia. El general Paul es rebotarà contra els governants centrals visigots i declararà la independència d'Iberia i Septimània (la zona que arriba fins al riu Roine), però serà després derrotat pel rei Wamba".

El 10 d'octubre del 732, a Tours, els francs vencen l'exèrcit islàmic comandat per Al Gafiki i frenen l'expansió musulmana cap a Europa. "A partir d'aquest moment, els reis carolingis inicien una contraofensiva, en el marc de la qual és tan fort el paper que juga la població autòctona que els governants, encara que siguin d'origen visigòtic, s'hi han d'acostar i recolzar-s'hi per avançar. Els pagesos dels Pirineus, que en aquesta època tenen una sobre població, són els que fan possible l'expansió dels comtats catalans. I aquesta gent del territori són els antics ibers, i els reis i han de comptar amb ells".

LES PECES. Ignasi Catalan va localitzar aquestes peces de ceràmica ibera als museus de Lleida i València. A la decoració, s'hi aprecien clarament els quatre pals. La projecció d'aquestes i altres imatges a la Bct va produir un notable impacte entre els assistents.

ELECCIÓ D'UNS SÍMBOLS PROPIS

Al 988, Borrell II s'independitza del vassallatge del rei franc. És un moment en què "es lluita contra els musulmans, però també es tem els castellsno-llionesos, que podrien tenir aspiracions sobre els territoris d'aquí. Tots els historiadors medievals coincideixen que llavors es produeix un retrobament de la població amb les tradicions visigòtiques, romanes

i pre-romanes".

Així doncs, si volien, si necessitaven, un escut que els identifiqués, "havien de buscar-li una simbologia amb la qual tota la població del territori estigués familiaritzada: els dibuixos geomètrics dels ibers, que representaven a la seva ceràmica".

Recorda aquest estudiós que no sempre han estat quatre els pals de la bandera catalana. També n'ha tingut dos, tres, sis, nou. És a partir del 1344 que la Cancelleria Reial decideix que siguin quatre. "Quan els governants catalans, els comtes, s'independitzen del rei franc, se senten lliures, i necessiten incorporar en els seus senyals identitaris (escut i posteriorment bandera) un estil propi. No poden inventar-se un escut amb formes vinculades als regnes veïns. I aquestes formes pictòriques pròpies del territori, dels avantpassats del seu poble, les troben a la pintura ibèrica, perquè els ibers van ser l'última civilització indígena (autòctona) lliure del territori".

Santi Pals